

**ČARNAVAL
TORELLÓ**
i de terra endins

DOSSIER DE PREMSA

*Coordina: Promocions i organitzacions culturals – PIOC
Cura dels textos: Guillem Rico
Disseny: control Z
Fotografies: Arnau Jaurmira i Setmanari Torelló*

ÍNDIX

Carnaval de Torelló, el Carnaval de Terra Endins	4
El Rei Carnestoltes: El Secret Del Falatell.....	5
Presentació Carnaval i Assalt al Ple	6
Pullassu	8
Senyoretetes i Homenots.....	10
Rua de Carnaval.....	12
Carnaval de la gent gran i Carnaval Infantil	14
Enterrament de la Sardina.....	16
Programació carnaval 2016.....	18

CARNAVAL DE TORELLÓ, el Carnaval de Terra Endins

El Carnaval de Terra Endins, com es coneix popularment el multitudinari Carnaval de Torelló, reuneix cada any, en el dia del plat fort, la rua, al voltant de 60.000 persones en una població que en té 14.000. Aquest febrer arriba a la 38a edició i des d'aquell 1978 la festa ha evolucionat i molt. S'hi han incorporat diversos actes al voltant com les Senyorettes i Homenots i el Pullassu, que fan que a la població es visqui més d'una setmana intensa de rauxa i de disbauxa, ja des que el Rei Carnestoltes fa l'assalt al ple, desautoritza alcalde i regidors, i pren el poder de l'anomenada República de la Barrila. El rei però, acaba esgotat, mort i cremat en el darrer acte, l'Enterrament de la Sardina.

Arran del Carnaval de Terra Endins, que es diferencia de la resta per tenir una rua participativa, sense tanques, en què tothom, a banda de les carrosses, hi pot intervenir, s'ha creat bestiari, llegendes i, en definitiva, cultura popular que gira al voltant del Rei Carnestoltes, que es reconeix per la il·luminació d'una vara, el Falatell. Si aquesta no s'encén per reconèixer el descendent d'un Rei Carnestoltes, no hi ha Carnaval.

El Rei Carnestoltes: El Secret Del Falatell

Les constants crítiques d'algunes associacions moralistes de Torelló i Osona sobre el comportament incívic de la majoria dels participants al Carnaval de Torelló han fet que PIOC hagi creat una comissió d'urbanitat. El primer que va fer aquesta comissió va ser detectar les causes d'aquests comportaments. Els resultats han estat sorprenents. La causa i la solució s'ha trobat en diferents arxius històrics. La cosa és complicada i ens hem de remuntar a l'any 937. Als arxius del bisbat de Vic es va trobar un manuscrit datat a l'any 1701 escrit per un monjo conegut amb el nom de Germà Malaquies. En aquest manuscrit hi ha reflectit el principi causal de l'incivisme carnavalesc de Torelló.

Fragment del manuscrit del Germà Malaquies (1658-1710)

"En lo any del senyor 937, Xapot el bruixot, habitant de la vila de Cervià, concilià amb el propi Diantre la vida eterna i forjà una gaiata amb poders obscurs. Eixa gaiata fou anomenada Falatell i tenia el poder de reconèixer als descendents de lo rei Carnestoltes. Quan un home de dit llinatge prenia lo Falatell, lo Falatell s'encenia amb abundant lluentor. I amb lo Falatell en mà, Carnestoltes i Xapot eren capaçs de embriuar a homes i dones i fer-los fer barbàries mil. Açò feren cada any abans de Quaresma fins que en 1701 lo rector Jaume Niubò pogué prendre lo Falatell de Xapot i, aprofitant les obres de la nova església de Sant Feliu de Torelló, lo ocultà secretament al darrere del retaule de l'altar major on encara hi roman ocult i manyac".

L'altar barroc de l'església de Sant Feliu va ser cremat durant la guerra civil. Això va fer creure als investigadors que el Falatell també es va cremar. Però un testament d'un campaner trobat als arxius de la parròquia dona la pista que la vara es podia haver salvat de la crema.

Fragment del testament del campaner (1903-1978)

"(...) quan vaig veure que els rojos saquejaven i cremaven l'església, em vaig apressar a salvar el que pogués. (...) mentre mirava horroritzat com el retaule de darrera l'altar es consumia en flames, vaig veure la gaiata i la vaig poder salvar (...) l'he guardada en secret tota la vida i declaro com hereu de la troballa al meu únic fill. (...) i expresso el profund desig que la meua dona no sigui en cap moment usufructuària de cap dels meus bens pel motiu d'haver-me robat l'honor al enllitar-se amb un bastard que es feia dir Carnestoltes".

Aquest testimoni va ser clau en la investigació. No només explica que el Falatell es va salvar sinó que també revela una dada interessant. La coincidència de l'any de la mort del campaner amb l'any de la primera edició del Carnaval de Terra Endins va fer pensar als investigadors que el fill del campaner en realitat podria ser fill d'un Carnestoltes i que aquest activés els poders del Falatell. Sobre aquests poders un altre fragment del manuscrit del germà Malaquies n'aclareix l'entrellat.

La profecia del Germà Malaquies (1658-1710)

"En lo febrer del any del Senyor 1978, un gran home de poca moral cristiana arribarà a lo poble de Torelló i havent-se apoderat de lo Falatell esguerrarà a una verge de dubtós llinatge. En les entranyes d'eixa dona es formarà un engendre fastigós que serà conegut ab lo mal nom de Margalef. Després de 24 mesos de preny, l'engendro naixerà en la casa on sa mare fa lo més vell i pecaminós ofici i un home savi, deixeble del mal, l'ajudarà a parir per protegir Margalef de la severa espasa de Sant Miquel. L'home savi sabrà que Margalef tindrà màgics poders per practicar el mal quan arribi als 18 anys. I sent major d'edat ab eixos poders malèfics podrà transformar lo bon tarannà dels torellonencs durant los dies previs a la Quaresma.

Mes si les forces celestials no poden trobar a Margalef abans 19 de febrer de 1978, l'home savi el Falatell faran que el fill bord desplegui tots els seus poders sobre els vilatans de Torelló. I fent que aqueixos es comportin com animals en zel durant tota una setmana. Fornicant per les cantonades sense mesura i sense tenir en compte orificis llurs. Bevent a les tavernes i a fora tot saltant enfollits per la música diabòlica de xeremies i timbals".

La idea que el Falatell existeix i que a més té el poder real de desfermar incivismes es feia cada cop més sòlida. I per acabar-ho de confirmar, als arxius de l'Ajuntament de Torelló s'hi va trobat un document oficial que resulta ser un pacte entre les autoritats consistorials i les autoritats eclesiàstiques.

Pacte de les autoritats municipals i eclesiàstiques

"(...) i ambdós estaments es comprometen a custodiar el Falatell i impedir que qualsevol pretendent a rei Carnestoltes el pugui haver. (...) La Santa Inquisició serà la encarregada de recuperar el Falatell i el consistori de guardar-lo en lloc segur".

Amb tota aquesta informació i amb l'ajuda de la secreta es va trobar el místic Falatell. El tenia un conegut pastisser de Torelló de qui se sospita que n'ha estat fent ús durant, al menys, 20 anys. L'home en aquests moments es troba en disposició policial i el Falatell en mans de les autoritats. (Totes aquestes llegendes i documentació formen part de la cultura popular que s'ha creat al voltant del Carnaval)

Presentació Carnaval Assalt al Ple

El primer acte del Carnaval de Terra Endins és l'assalt al ple, que a diferència dels primers anys, a causa de la massificació de l'acte té lloc al teatre Cirvianum. En aquest cas cal que els seguidors de l'aspirant a Rei Carnestoltes –qui l'encarna cada any no es coneix fins aquest dia– se les empesquin per aconseguir fer-se amb el Falatell i comprovar que la persona que han estat amagant porta gens del Carnestoltes i pot ser rei, fer fora les autoritats locals i proclamar-se, curiosament, rei d'una república, la de la Barrila. D'aquesta manera imposa la rauxa i la disbauxa i permet que es pugui desenvolupar l'extens programa d'actes, ja que el consistori queda dissolt.

És en aquesta presentació espectacular, en aquesta edició prevista pel 16 de gener, quan es donen a conèixer tots els detalls de la festa, el programa i els cartells de cadascun dels actes.

El Pullassu és cultura popular. Tots els elements hi són, això sí, combinats com toca per obrir les portes a un dels carnivals més importants del país. El Pullassu és, de fet, la festa que dona el tret de sortida als actes oficials del Carnaval de Torelló, després de l'assalt al ple i que coincideix i potencia una data arrelada al calendari català: el dijous Llarder. Aquest any, el 4 de febrer a partir de 2/4 de 9 del vespre.

Cobla, grallers, gegants, capgrossos, diables i cant coral es barregen cada any –i ja en farà dinou– a la plaça Vella del municipi. Una cercavila, que compta també amb el Rei Carnestoltes que hi fa el pregó. Tots els personatges d'aquesta festa lúdico-festiva-sexual recorren els carrers del municipi per dur a terme després el famós ritual.

A grans trets, es tracta d'enredar el fill bastard del rei Carnestoltes, en Margalef. Qui se n'encarrega és en Xapot el Bruixot, un astut personatge que vol tallar-li el membre i, així, menjar botifarra i beure apòzema màgica –un beuratge propi de la festa amb ingredients secrets– per sopar. Tot plegat en una cerimònia en què bestiari, música, i sobretot els participants pinten la cultura popular amb els colors de la disbauxa.

En una plaça Vella que es fa petita, els dansaires fan el Ball de l'aparellament, el de la Guita Tita, el ball del Xirri i el del Cavaller del Gran Pullassu. Una cobla, la Tarasca, hi posa la música en directe, una música pròpia composta per Xevi Capdevila, i la coral Lloriana Jove posa veu a les cançons. Són molts els joves que s'alternen per dur a pes de braços els dos gegants, en Margalef i la Fortiana, a la rua i als balls dins del Recinte Sagrat. I tot plegat entre un bon grapat de curiosos i molts sequaços margalefessians, vestits de negre, mocador al cap i cara blanca amb l'inconfusible símbol d'en Margalef.

Els personatges:

• **Gegant Margalef:** Gegant amb braços mòbils; el fill bastard del rei Carnestoltes. Cada any intenta escapar-se dels jocs de mans d'en Xapot el bruixot, però li costa de sortir-se'n.

• **Geganta Fortiana la Marrana:** Gegant articulad. En Xapot la utilitza com a arma de seducció per enganyar en Margalef. Té per nom Fortiana, el femení de Fortià, un nom molt arrelat a la idiosincràsia de Torelló.

• **Xapot el bruixot:** xanquer i conductor de l'espectacle. És un bruixot que fa servir tots els tripijocs necessaris per enganyar en Margalef. Li vol tallar el membre per alimentar els seus sequaços. Utilitza la Fortiana la Marrana, entre d'altres.

• **Cavaller del gran Pullassu:** Xanquer, personatge que custodia el membre escapçat d'en Margalef. Té la missió d'engreixar la Guita Tita any per l'altre perquè sigui la més gran del món.

• **Guita Tita:** Guita de 4 metres de llargada per 2 d'amplada. És el membre d'en Margalef escapçat ara fa un any, engreixat pel Cavaller. Part essencial de la festa perquè aporta ingredients indispensables per a l'apòzema.

• **Capgrossos:** Quatre capgrossos. Són els quatre elements que, un cop barrejats, amaneixen la festa i vinculen Torelló amb els carnivals més importants de Catalunya. El capgròs groc representa el pixum de la burra de Solsona; el vermell, la sang d'un verge de Sitges; el verd, cagarrines d'un empax de caramels de Vilanova, i el blanc, el semen de la Guita Tita de Torelló.

Senyoretetes i Homenots

Des de fa 30 anys el divendres abans de Carnaval als carrers de Torelló hi trobem dones que només ho són per un dia. De fet, ens els darrers vuit anys també s'ha comptat amb la presència dels Homenots, un aspecte que demostra que la cultura popular és viva i que evoluciona. Es tracta de la festa de les Senyoretetes, un dels molts actes del Carnestoltes torellonenc que amb el temps ha agafat entitat pròpia i durant el qual es poden veure homes amb pits i faldilla, i dones amb bigoti i patilles.

El que va començar com una trobada d'amics amb el simple i únic objectiu d'allargar el Carnaval perquè amb un dia no en tenien prou, ha esdevingut una festa coneguda a molts punts de Catalunya i que compta amb la participació de milers de persones que canvien de sexe per una nit. Els iniciadors van començar a regirar armaris de mares i germanes per trobar la millor indumentària, ara però, cada vegada més, i sobretot des que s'han incorporat els Homenots es creen petites comparses amb la voluntat de posar-se a la pell de personatges coneguts, mites femenins, ells, i de masculins, elles.

És precisament aquest acte un dels que diferencia el Carnaval de Torelló de la resta de Carnivals del territori català.

La festa que ha comptat amb diversos canvis al llarg dels anys s'inicia amb la rua anomenada Nenes Parade que culmina amb l'arrelada passarel·la a la plaça Nova, en què Senyoretetes i Homenots desfilen per lluir els models davant de centenars de persones. I per donar el tret de sortida a la passarel·la s'interpreta, des de fa molts anys l'anomenat Ball del conillet.

Rua de Carnaval

La rua del Carnaval de Terra Endins és el moment de culminació de mesos de feina per part de les colles carrossaires que treballen intensament per tenir a punt les plataformes, al voltant d'una trentena en cada edició, i les disfresses, i en tots dos casos, cuidant fins al mínim detall.

Algunes colles ja comencen a treballar tot just acabat l'estiu, o algunes fins i tot abans. Durant molts anys totes es reservaven el secret de la temàtica amb què sortirien a desfilars, una desfilada que ha passat de fileres ben posades de persones intentant fer coreografies, a colles massives de fins a gairebé 300 persones cadascuna que des deien anar per la disbauxa al llarg del recorregut. La majoria de carrossaires treballen en la construcció de les carrosses sota un mateix sostre, cosa que fa que, malgrat la competitivitat, es comparteixin recursos.

A Torelló els carrossaires són veritables arquitectes de la forma i la imaginació, saben recórrer als més subtils recursos per fer possible el que mai ens hauríem imaginat que serien capaços de fer, cada vegada utilitzant noves tècniques i nous materials, això sí, la injecció de poliuretà hi ha estat present pràcticament des dels inicis.

La multitudinària rua, que concentra alguns anys més de 60.000 persones, recorre els carrers principals del poble, el travessa i acaba amb una festa amb música i dj's a la zona esportiva, on es donen a conèixer els premis, fins a la matinada.

El que la fa diferent de la resta de carnavals, és el fet que no té tanques, que la gent, respectant cada colla carrossaire, pot passar pel centre dels carrers i lluir les seves disfresses encara que no siguin de colles carrossaires, per la qual cosa, a vista d'ocell, la nit de la rua, aquest any, el 6 de febrer, es pot veure una massa humana de colors llampants que travessa el municipi de punta a punta.

Carnaval de la gent gran

El dijous Llarder, el mateix deia del Pullassu, el Casal de la Gent Gran de Torelló també fa la seva festa, els més grans es preparen disfresses, les treuen de l'armari o les reutilitzen per fer un ball propi d'un carnaval com el de Terra Endins.

Carnaval infantil

La canalla de Torelló té molta sort. Un dels actes del Carnaval està pensat exclusivament

per a ells, malgrat tots, fan carnavals a les respectives escoles i majoritàriament participen de forma activa a la rua del dissabte. Es tracta del Carnaval infantil, una festa molt concorreguda tant per pares amb cara de son com per nens i nenes disfressats i amb ganes de gresca, el diumenge següent a la rua.

L'acte inclou un espectacle infantil i també el Ball de les Esquerranes, opositores al Rei Carnestoltes, ja que durant el cop d'estat pretenen evitar que es desencadeni la disbauxa al poble.

Passats els grans esdeveniments de la festa, el diumenge després és temps per estar amb els de casa i acompanyar-los també perquè gaudeixin de la festa a la seva manera en un pavelló ple de gom a gom. Tota una recomanació per als que tenen una disfressa de superman o de princesa al fons de l'armari i en volen acabar de treure profit.

Enterrament de la Sardina

El dimecres després de Carnaval, la capella ardent del Rei Carnestoltes es troba al teatre Cirvianum. Un cop els pescallunes li han ofert els seus respectes, han provat els greixons de Quaresma i el bon vi de la bóta del racó, surt la comitiva amb el carro fúnebre estirat per quatre cavalls seimentals que traslladarà el taüt del Rei Carnestoltes cap al seu últim destí.

El seguici l'encapçalen el bisbe Nicolau i autoritats. Els segueixen ploreneres i públic en general sota les notes de la marxa fúnebre interpretada per l'Orquestra Sensafònica i els càntics de la coral Lloriana's Young. Un cop davant de la Casa de la Vila, les autoritats eclesiàstiques tornen el Falatell a les autoritats municipals i els atorgaran de nou el poder. En arribar a la plaça Vella, i davant la pila crematòria, es cremen les despulles del Rei Carnestoltes amb els últims càntics. La festa acaba amb una sardinada popular.

Durant el seguici fúnebre al rei se li canta "La flama de la sardina", una cançó més pròpia del Carnaval de Terra Endins.

PROGRAMACIÓ CARNAVAL 2016

16 GENER 2016

Presentació Carnaval i Assalt al Ple

A dos quarts de nou del vespre al Teatre Cirvianum

2 FEBRER 2016

Sorteig ordre sortida de les carrosses a la rua

A les deu de la nit per Radio Ona

4 FEBRER 2016

XIXè Pullassu

A dos quarts de nou del vespre. Concentració de margalefians a la plaça Germà Donat

5 FEBRER 2016

XXXI Senyoretetes i Homenots

A les 8 del vespre. Obertura de la "passarel·la" a la plaça Nova

6 FEBRER 2016

XXXVIIIa Rua de Carnaval de Terra Endins

A les 6 de la tarda. Inici de la Rua a la plaça de la Sardana

(consulteu el recorregut al nostre web)

A partir de les 11 de la nit. Ball de Carnaval a la zona esportiva

7 FEBRER 2016

Ball de Carnaval Infantil

A les 5 de la tarda a la Zona Esportiva

10 FEBRER 2016

Rua de les ploraneres — Enterro

A dos quarts de nou del vespre a la plaça Nova

A dos quarts de deu del vespre a la plaça Vella Sardinada popular

Actes Fora Del Programa Oficial

El Carnaval de Terra Endins compta amb diversos actes que no s'inclouen en el programa d'actes oficial però que fan que els pescallunes, sobretot els més joves allarguin la festa. Alguns fa més de deu anys que estan fora de programa, però es porten a terme any rere any.

Un és el Xupar de gats, un sopar popular de joves que van guarnits amb una fregona al cap i una bossa d'escombraries al cos, fan un àpat que culmina amb el Concurs internacional de xuclar flams, en què guanya el més ràpid a engolir-lo.

També hi ha locals privats que han organitzat actes que han fet que s'acabin integrant a les agendes dels torellonencs, com la festa hortera (es tracta d'anar com més val vestit millor, en contra dels cànons socials) o el Carnaval Remember, que serveix per reaprofitar disfresses el dimarts abans del Carnaval. L'any passat també es va incorporar una cursa atlètica en què els participants ho feien disfressats.

Per a més informació: Christian López, president del PIOC (606 510 383)

www.carnavaltorello.cat

